

Studieresa till Danmark - Renare Mark og ATV

Undersökningar och åtgärdsutredning - Kærgård Plantage
30. nov. 2007
Torben Højbjerg Jørgensen, COWI A/S

1 | Strategi_COWI_Torben Højbjerg Jørgensen
30.11.07 | Undersökningar och åtgärdsutredning - Kærgård Plantage/DA, Miljø, Kærgård Plantage

COWI

Undersökningar och åtgärdsutredning 2004 - 2006

Miljøstyrelsen	Bygherre
Ribe Amt	Bygherre før 2007
Region Syddanmark	Bygherre efter 2007
COWI	Hovedrådgiver fra 2004 - marts 2007
GeoSyntec Consultant	Ekspertbistand vedr. afværgemetoder + laboratorieforsøg
DTU - Miljø & Ressourcer	Ekspertbistand vedr. naturlig nedbrydning, stofflux til havet
Danmarks Hydrauliske Institut	Økotoxikologiske undersøgelser og spredningsberegninger i havet
Ejlskov Consult	Geoprobeundersøgelser

2 | Strategi_COWI_Torben Højbjerg Jørgensen
30.11.07 | Undersökningar och åtgärdsutredning - Kærgård Plantage/DA, Miljø, Kærgård Plantage

COWI

Disposition

Undersökningar (2004 -2006)
Risker
Åtgärdsmetoder (Strategier och teknikalternativ)

3 | Strategi_COWI_Torben Højbjerg Jørgensen
30.11.07 | Undersökningar och åtgärdsutredning - Kærgård Plantage/DA, Miljø, Kærgård Plantage

COWI

Placering af Kærgård Plantage - Ueberørt område ved Vesterhavet

4 | Strategi_COWI_Torben Højbjerg Jørgensen
30.11.07 | Undersøkelinger og åtgärdsutredning
Kærgård Plantage/DA Miljø, Kærgård Plantage

Hvor er der deponeret

Grindstedværkets deponering:

- Deponeret i 6 gruber (waste pits) i 1956 - 1972
- I alt deponeret 286.000.000 l spildevand fra medicinalproduktion (50.000 l dagligt)
- Svarende til 60.000.000 kg fast stof

5 | Strategi_COWI_Torben Højbjerg Jørgensen
30.11.07 | Undersøkelinger og åtgärdsutredning
Kærgård Plantage/DA Miljø, Kærgård Plantage

Hvilke stoffer er deponeret fra Grindstedværket

Lægemidler	Sulfonamider (antibiotika) Barbiturater (sove medicin) Lithium (depressionsmiddel)
Klorerede opløsningsmidler	Tetrachlorethylen og Trichlorethylen
Organiske kvælstofforbindelser	Anilin, Pyridin N-phenylacetamid
Vandblandbare organiske forbindelser	Ethanol, methanol, propanol, acetone
Phenoler	phenol, cresoler, naphthalen
Klorphenoler	2-klorphenol, 4-klorphenol
Flygtige oljestoffer	Primært Benzen og toluen
Uorganiske stoffer	Svovl, klorid, sulfat, kallium

6 | Strategi_COWI_Torben Højbjerg Jørgensen
30.11.07 | Undersøkelinger og åtgärdsutredning
Kærgård Plantage/DA Miljø, Kærgård Plantage

Gruberne. Overdækket pga. kraftig lugt

7 | Strategi_COWI_Torben Højbjerg Jørgensen
30.11.07 | Undersøgelser og åtgårdsutredning
Kærgård PlantageIDA, Miljø, Kærgård Plantage

COWI

Deponeringspraksis

8 | Strategi_COWI_Torben Højbjerg Jørgensen
30.11.07 | Undersøgelser og åtgårdsutredning
Kærgård PlantageIDA, Miljø, Kærgård Plantage

COWI

Problemer med forureningen

- Kontakt med forurening ved badning og ophold i strandområde (badeforbud på en 1400 m strækning)
- Påvirkning af de økotoxikologiske forhold i havet i op til 2500 m bredt område ud for udsivningsområdet
- Afdampning af porgas fra gruber
- Lugtgener ved stranden
- Drikkevandsinteresser - nej

9 | Strategi_COWI_Torben Højbjerg Jørgensen
30.11.07 | Undersøgelser og åtgårdsutredning
Kærgård PlantageIDA, Miljø, Kærgård Plantage

COWI

Bore- og analysearbejde

Der er lavet boringstrace på langs og på tværs af strømningsretning

- Ca. 150 nye borer (3.000 boremeter)
- Ca. 220 jordprøver
- Ca. 300 vattenprøver
- Ca. 55 porgasprøver

10 | Strategi_COWI_Torben Højbjerg Jørgensen
30.11.07 | Undersøgelser og åtgårdsutredning
Kærgård PlantageIDA, Miljø, Kærgård Plantage

Borearbejde med Unimog (skruvboringer) og Geoprobe

Udførelse af pumpeboring P103 i testfelt ved B108 ved Klifbolev.

11 | Strategi_COWI_Torben Højbjerg Jørgensen
30.11.07 | Undersøgelser og åtgårdsutredning
Kærgård PlantageIDA, Miljø, Kærgård Plantage

Jordforurening

Der findes stadig kraftig jordforurening i selve grubeområdet

12 | Strategi_COWI_Torben Højbjerg Jørgensen
30.11.07 | Undersøgelser og åtgårdsutredning
Kærgård PlantageIDA, Miljø, Kærgård Plantage

Jordprøvetagning til laboratorieforsøg

Kærnpøvetagning

13 | Strategi_COWI_Torben Højbjerg Jørgensen
30.11.07 | Undersøkelinger og åtgärdsutredning
Kærgård PlantageIDA, Miljø, Kærgård Plantage

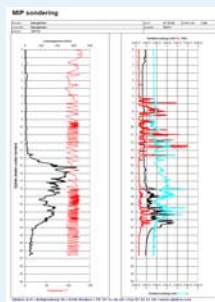

Geoprobe med ledningsevnelogs og MIP sondering

14 | Strategi_COWI_Torben Højbjerg Jørgensen
30.11.07 | Undersøkelinger og åtgärdsutredning
Kærgård PlantageIDA, Miljø, Kærgård Plantage

Vandprøver og fri fase test

15 | Strategi_COWI_Torben Højbjerg Jørgensen
30.11.07 | Undersøkelinger og åtgärdsutredning
Kærgård PlantageIDA, Miljø, Kærgård Plantage

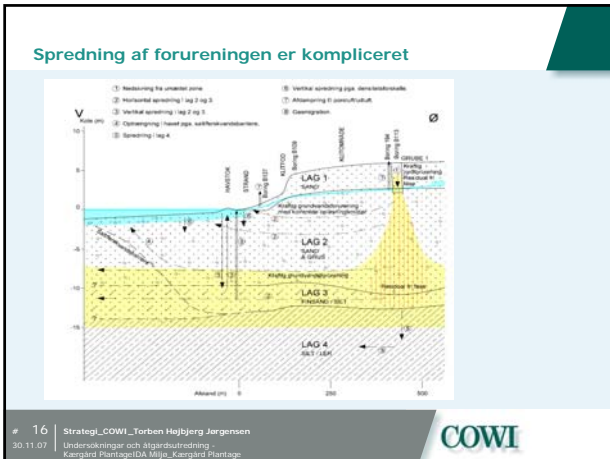

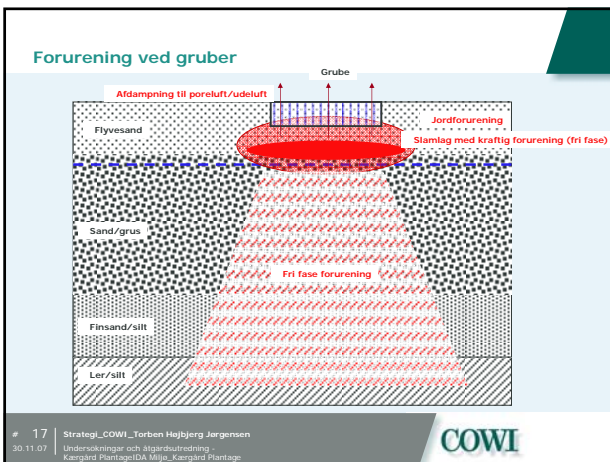

Jordforurening

- Meget kraftig jordforurening i alle gruber for næsten alle stofgrupper (typisk ned til 2-3 m - ca. 20.000 - 30.000 tons jord)
- Fri fase af klorerede opløsningsmidler i grube 1-4 (ned til ca. 20 m - ca. 60.000 m3 jord)
- Særlig kraftig forurening i grube 1-4

18 | Strategi_COWI_Torben Højbjerg Jørgensen
 30.11.07 | Undersøgelser og åtgärdsutredning
 Kærgård PlantageIDA, Miljø, Kærgård Plantage

Grundvandsforurening - max indhold

Stofgruppe	Stof	Højeste måling ug/l
Sulfonamider	sum	760.000
Barbiturater	sum	27.000
Klorerede opløsningsm.	sum	270.000
Vandblandbare org. Stof.	sum	570.000
Phenoler µg/l	sum	7.000
Org. Kvælstofforbindelser	Anilin	23.000
	Pyridin	37.000
	Chloraniliner	5.000
Kulbrinter µg/l	Benzen	93.000
	Toluen	68.000
	Total kulbrinter	260.000
Uorganiske komponenter	Lithium	160.000
	NVOC	6.300.000

19 | Strategi_COWI_Torben Højbjerg Jørgensen
30.11.07 | Undersøkelinger og åtgårdsutredning
Kærgård Plantage/D.A. Miljø, Kærgård Plantage

COWI

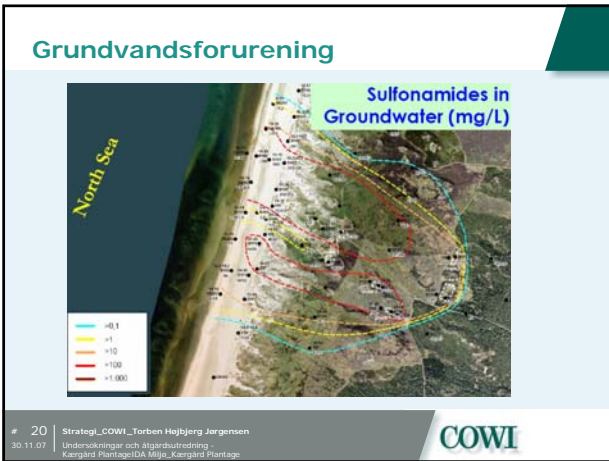

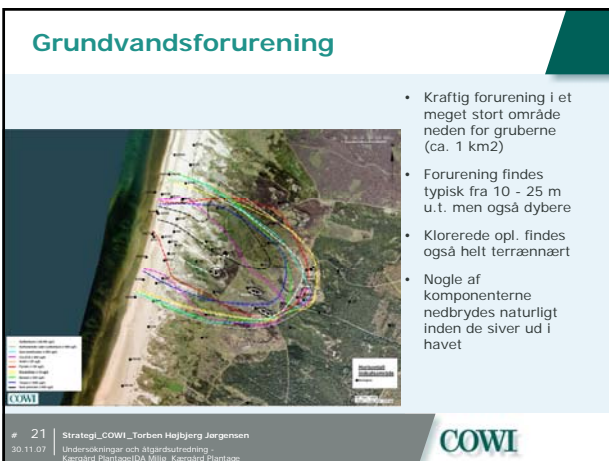

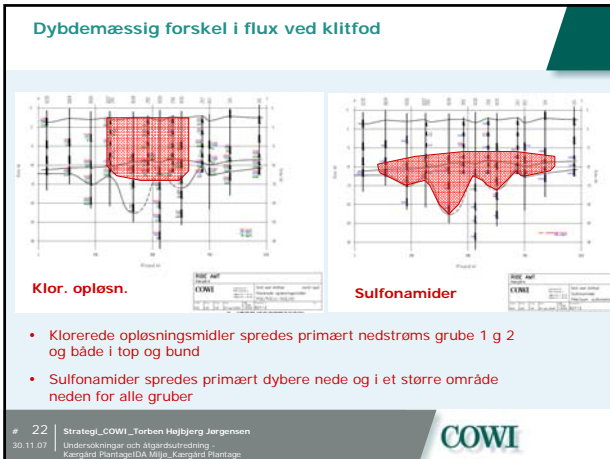

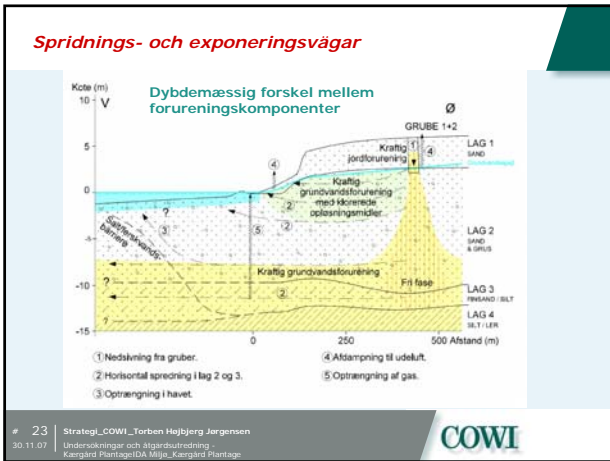

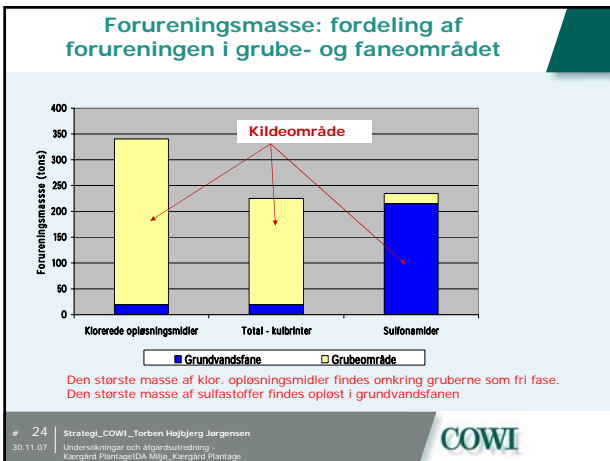

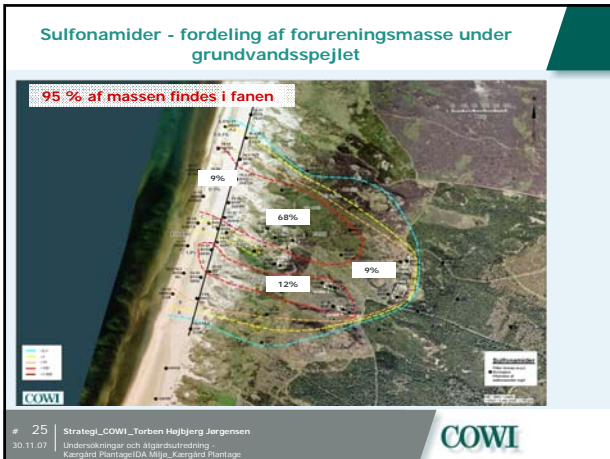

Udfordringer ved oprensning af forureningen

- Forureningssammensætning er **unik** i verden
- Mix af forureningskomponenter kræver en **kombination** af metoder
- De meget **vandopløselige komponenter** (fx sulfonamider, barbiturater, anilin) er **udvasket fra gruberne** og findes primært i fanen i meget store mængder (kildeområde = fane)
- **Fri fase** forurening med perklorethylen
- **Sulfonamider** kan ikke oprenses med biologiske metoder
- **Kraftig lugt** i grundvandet er vanskelig at håndtere ved vandbehandling + methangas

26 | Strategi_COWI_Torben Højbjerg Jørgensen
30.11.07 | Undersøkelinger og åtgärdsutredning
Kærgård PlantageIDA, Miljø, Kærgård Plantage

Afskæringsløsninger - kontroll av plym

Oppumpning af grundvand ved klitfod (ca. 200.000 - 300.000 m³/år)

Det oppumpede grundvand **behandles med kemisk oxidation** (fx. behandling med brintoverilte/ozon)

Økonomi: ca 40-50 mio dkr i etablering og årlige driftsudgifter på 6-9 mio dkr

NB: Forurening på stranden efterlades

31 | Strategi_COWI_Torben Højbjerg Jørgensen
30.11.07 | Undersøkelinger og åtgärdsutredning
Kærgård Plantage/DA Miljø, Kærgård Plantage

Kildereduktionsmetoder

Løsning	Omkostninger (mio kr. excl. Moms) 1)
1. Urgrävning och ex situ-behandling (29.000 tons jord)	ca. 40 mio.
2. Oprensning af fri fase af klorerede opløsningsmidler under grundvandsspejlet (60.000 m ³ jord) med fx kemisk oxidation	ca. 52 mio.
3. Oppumpning af grundvand i plymområdet. Det oppumpede grundvand renses med avanceret kemisk oxidation (AOP). Rettet mod vandopløselige stoffer (fx sulfaster, anilin)	ca. 136 mio.

1) Nutidsværdi, 6% realrente

32 | Strategi_COWI_Torben Højbjerg Jørgensen
30.11.07 | Undersøkelinger og åtgärdsutredning
Kærgård Plantage/DA Miljø, Kærgård Plantage

Tak for opmærksomheden

33 | Strategi_COWI_Torben Højbjerg Jørgensen
30.11.07 | Undersøkelinger og åtgärdsutredning
Kærgård Plantage/DA Miljø, Kærgård Plantage

Høfde 42 - Grundvandsforurening

- Laboratorieforsøg:
- Ozon
- Avanceret oxidation med brintperoxid og ozon
- Fentons (modificeret)
- Permanganat

Forsøg lavet med vandprøver med kraftig forurening men uden fri fase

Forsøg udført af GeoSyntec, ISOTEC, APT og COWI

Prøve ID	Prøve
Reaktionstid, timer	
Pesticider:	
Parathion	2,20
Methyl-parathion	7,10
Malathion	9,80
MCPA	2,36
Ethyl-sulfotep	< 0,1
Sum, mg/l	21,5
Nedbrydningsprodukter:	
Amino-Parathion	< 0,1
MP2-Syre	7,20
EP2-Syre	12,10
PNF	8,19
4-Cl-Cresol	1,04
Methyl-amino-parathion	< 0,1
MP1	< 0,2
EPI	< 0,2
Sum, mg/l	28,3
Stofretheder og oxidationsprodukter:	
M-OOSPS	3,80
E-OOSPS	12,00
MME-OOSPS	0,50
EEM-OOSPS	8,00
E-OOOPO	< 0,1
EEM-OOSPO	0,80
Sum, mg/l	25,1
Oxoner	
Paraoxon	1,10
Methyl-paraoxon	< 0,1
Malaoxon	< 0,1
Sum, mg/l	1,1
Beregnete værdier:	
Total sum, mg/l	76,2

34 | Strategi_COWI_Torben Højbjerg Jørgensen
30.11.07 | Undersøkelinger og åtgärdsutredning
Kærgård PlantageIDA, Mjølø, Kærgård Plantage

Laboratorieforsøg - resultater

Stof \ Rensemetode	Ozon	AOP	Fenton	Permanganat
Pesticider:				
MCPA	+	+	+	+
Malathion	+	+	+	+
Methyl-parathion	+	+	+	+
Parathion	+	+	+	+
Råvarer og deres nedbrydningsprodukter:				
E-OOSPS	+	+	+	+
M-OOSPS	+	+	+	+
EEM-OOSPS	+	+	+	+
E-OOOPO	P	+	+	P
Parathion reaktionsprodukter:				
MP2-syre	+	+	P	+
MP1	+	+	+	+
EP2-syre	+	+	+	+
Oxoner:				
Malaoxon	P	+	+	P
Methyl-paraoxon	P	+	+	P
Paraoxon	P	+	+	P

■ Nedbrydes fuldstændigt
 ■ Nedbrydes
 ■ Produceres

35 | Strategi_COWI_Torben Højbjerg Jørgensen
30.11.07 | Undersøkelinger og åtgärdsutredning
Kærgård PlantageIDA, Mjølø, Kærgård Plantage

COWI's erfaring med nedbryningseffekt

Parameter	Permanganat	Fentons (modificeret)	Avanceret oxidation (Ozon/H2O2)
Klorerede opløsningsmidler			
PCE	xxx	xxx	xxx
TCE	xxx	xxx	xxx
DCE	xxx	xxx	xxx
VC	xxx	xxx	xxx
DCM	-	x	x
Phenol	xx-xxx	xxx	xxx
Kulbrinter			
Benzene	x	xxx	xx
Toluen	xx	xxx	xx
Pesticider			
Parathion	xxx	xxx	xxx
Malathion	xxx	xxx	xxx
MCPA	xxx	xxx	xxx
Kvælstofbindelser			
Anilin	xxx	xxx	xxx
Medicinske stoffer			
Sulfaster	xx-xxx	xxx	xxx
Sovemidler	x-xx	xxx	xxx

■ God
 ■ Middel
 ■ Lav

Kærgård PlantageIDA, Mjølø, Kærgård Plantage

Naturlig nedbrydning af klorerede opløsningsmidler

37 | Strategi_COWI_Torben Højbjerg Jørgensen
30.11.07 | Undersøkelinger og åtgärdsutredning
Kærgård Plantage/DA Miljø, Kærgård Plantage

COWI

Stor biologisk aktivitet i grundvandet - nedbrydning af forureningen??

Spørgsmål i lag 3 i SP2 i forbindelse med boring B1106, K1106/06, P103, som er tilføjet i lag 3. Aktivitet i grundvandet.

38 | Strategi_COWI_Torben Højbjerg Jørgensen
30.11.07 | Undersøkelinger og åtgärdsutredning
Kærgård Plantage/DA Miljø, Kærgård Plantage

COWI

Kemisk oxidationsteknikker

Kemisk oxidation	Formel	Standard oxidation potentiale, E° (V)
Fenton's reagens	$\text{H}_2\text{O}_2 + \text{Fe}^{2+}$ (OH• radical)	2.8
Avanceret oxidation (AOP)	$\text{H}_2\text{O}_2 + \text{O}_3$ (OH• radical)	2.8
Aktiveret persulfat (med opvarmning eller metaller)	$-\text{S}_2\text{O}_8$ ($\text{SO}_4^{\bullet-}$ radical)	2.5
Ozon	O_3	2.1
Permanganat	$-\text{MnO}_4$	1.7

39 | Strategi_COWI_Torben Højbjerg Jørgensen
30.11.07 | Undersøkelinger og åtgärdsutredning
Kærgård Plantage/DA Miljø, Kærgård Plantage

COWI

Naturlig nedbrydning af organiske forureningskomponenter

Stofgruppe	Naturlig nedbrydning
Klorerede opløsningsmidler	Væsentlig
Kulbrinter	Væsentlig
Anilin, pyridin m.fl.	Væsentlig
Phenoler	Væsentlig
Vandblandbare organiske forbindelser	Væsentlig
Barbiturater	Måske
Sulfonamider	Lille

Væsentlig nedbrydning for nogle stoffer - men ikke tilstrækkelig til at hindre udsivning til havet mm.

40 | Strategi_COWI_Torben Højbjerg Jørgensen
30.11.07 | Undersøkelinger og åtgärdsutredning
Kærgård PlantageIDA, Miljø, Kærgård Plantage

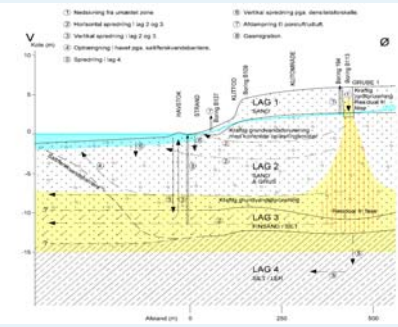

Spredning af forureningen er kompliceret

41 | Strategi_COWI_Torben Højbjerg Jørgensen
30.11.07 | Undersøkelinger og åtgärdsutredning
Kærgård PlantageIDA, Miljø, Kærgård Plantage

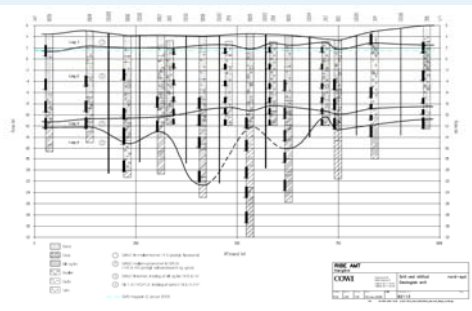

Geologi og hydrogeologi (4 lags model)

De geologiske forhold er mere komplicerede end tidligere antaget

42 | Strategi_COWI_Torben Højbjerg Jørgensen
30.11.07 | Undersøkelinger og åtgärdsutredning
Kærgård PlantageIDA, Miljø, Kærgård Plantage

Risiko og gener ved Kærgård Plantage

Risiko ved ophold på og omkring gruberne

- Indånding af luft med flygtige forureningskomponenter.

Risiko ved ophold på stranden

- Kontakt med forurenede sand ved gravning i stranden.
- Indånding af luft med flygtige forureningskomponenter.

Risiko ved Bading

- Hudkontakt og indtag gennem munden af stillestående forurenede vand fra strandenderne.
- Hudkontakt og indtag gennem munden af forurenede havvand ved badning fra kysten.

Risiko for vandmiljøet

- Påvirkning af plante- og dyreliv i havet

Lugtgener

- Der kan i perioder opstå væsentlige lugtgener i hele området.

Risikar

43 | Strategi_COWI_Torben Højbjerg Jørgensen
30.11.07 | Undersøgelser og åtgårdsutredning - Kærgård Plantage, Miljø, Kærgård Plantage

---
